

Облік і оподаткування

УДК 657:336.22:364-1

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20489988>

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ ТА ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТИ

Костишин Наталія Степанівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу ЗУНУ,

м. Чортків, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2736-4843>

Прийнято: 11.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: У статті досліджено теоретико-практичні засади фінансового забезпечення соціальних послуг в Україні з акцентом на обліково-аналітичний аспект функціонування системи соціального захисту. Актуальність теми зумовлена зростанням соціальних ризиків, обмеженістю бюджетних ресурсів в умовах воєнного стану, трансформацією моделі соціальної підтримки та необхідністю підвищення ефективності використання фінансових ресурсів у соціальній сфері. **Мета** дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних засад фінансового забезпечення соціальних послуг в Україні та визначення напрямів удосконалення обліково-аналітичного механізмів підвищення результативності соціальної політики. **Методи дослідження** базуються на системному та структурному аналізі, узагальненні та порівнянні наукових підходів, логічному і статистичному аналізі, а також елементах інституційного та нормативно-правового аналізу. **Результати.** Встановлено, що

фінансове забезпечення соціальних послуг в Україні характеризується значною залежністю від бюджетних ресурсів, домінуванням податкових надходжень у структурі фінансування та недостатнім рівнем розвитку обліково-аналітичного забезпечення. Чинна система обліку соціальних видатків не забезпечує належної деталізації витрат за видами послуг, категоріями отримувачів та джерелами фінансування, що ускладнює оцінювання ефективності використання бюджетних коштів. Запропоновано напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення шляхом розвитку аналітичного обліку витрат у системі бухгалтерського обліку державного сектору, що дає змогу визначати фактичну собівартість соціальних послуг, підвищувати прозорість фінансових потоків та забезпечувати інформаційну основу для управлінських рішень. Обґрунтовано необхідність посилення ролі податкового механізму як ключового джерела формування фінансових ресурсів соціальної сфери. У **висновках** обґрунтовано потребу у комплексному підході щодо підвищення ефективності фінансового забезпечення соціальних послуг, який поєднує бюджетні, обліково-аналітичні та податкові інструменти. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню прозорості використання фінансових ресурсів, удосконаленню системи управління соціальними видатками.

Ключові слова: механізми ресурсного забезпечення, соціальні послуги, облікова система, аналітика витрат, контроль бюджетних потоків.

FINANCIAL PROVISION OF SOCIAL SERVICES IN UKRAINE: ACCOUNTING, ANALYTICAL AND TAXATION ASPECTS

Kostyshyn Nataliia,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Chortkivskiy institute of enterprise and business of WUNU,
Chortkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2736-4843>

Abstract: The article examines the theoretical and practical foundations of financial provision of social services in Ukraine, with a particular focus on the accounting and analytical aspects of the functioning of the social protection system. The relevance of the topic is driven by the growing social risks, limited budgetary resources under martial law, the transformation of the social support model, and the need to improve the efficiency of financial resource utilization in the social sphere. The **purpose** of the study is to substantiate the theoretical and practical foundations of financial provision of social services in Ukraine and to identify directions for improving accounting and analytical mechanisms to enhance the effectiveness of social policy. **Method.** The study employs methods of analysis, generalization and comparison of scientific approaches, logical and statistical analysis, as well as elements of institutional and regulatory analysis. **Results.** It has been found that the financial provision of social services in Ukraine is highly dependent on budgetary resources, with tax revenues dominating the funding structure and an insufficient level of development of accounting and analytical support. The current system of accounting for social expenditures does not provide adequate detail regarding costs by service types, beneficiary categories, and funding sources, which complicates the assessment of budget efficiency. Directions for improving accounting and analytical support are proposed through the enhancement of analytical cost accounting within public sector accounting, enabling the calculation of the actual cost of social services, increased transparency of financial flows, and a stronger information basis for managerial decision-making. The need to strengthen the role of the tax mechanism as a key source of financial resources for the social sphere is also substantiated. In **conclusions**, the need for a comprehensive approach to improving the efficiency of financial provision of social services is justified, combining budgetary, accounting-analytical, and tax instruments. The implementation of the proposed measures will contribute to increasing the transparency of financial resource utilization, improving the management system of social expenditures, and ensuring more targeted.

Keywords: resource provision mechanisms, social services, accounting system, cost analytics, budget flow control.

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення соціальних послуг є важливою складовою реалізації соціальної політики держави, оскільки від ефективності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів залежить рівень соціального захисту населення і якість надання соціальних послуг. Належне функціонування соціальної сфери потребує не лише достатнього обсягу фінансування, а й ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення, яка дозволяє здійснювати контроль за рухом коштів, оцінювати результативність їх використання та формувати достовірну інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. Важливе значення у процесі фінансового забезпечення соціальних послуг мають також податкові надходження, які є основою формування дохідної частини бюджетів державного та місцевих рівнів. Через це, зростає роль бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та внутрішнього контролю як інструментів забезпечення прозорості фінансування соціальної сфери й підвищення ефективності управління бюджетними ресурсами. Адже, від якісного обліково-аналітичного забезпечення залежить своєчасне виявлення проблем використання фінансових ресурсів, посилення контролю за цільовим використанням коштів та підвищення обґрунтованості фінансових рішень у системі соціального забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні активним предметом наукових досліджень залишається фінансове забезпечення соціальних послуг, а також пов'язані з ним обліково-аналітичні та податкові аспекти. В українській науковій літературі значна увага приділяється дослідженню фінансових механізмів функціонування системи соціальних послуг. Зокрема, дослідниця Коваль Г. розглядає сучасний стан системи соціальних послуг та необхідність удосконалення її організаційно-фінансового забезпечення [1]. Мельник В. М., Чуркіна І.Є. та Ломачинська І.А. акцентують увагу на домінуванні бюджетного

фінансування соціальної сфери та обмеженості альтернативних джерел фінансових ресурсів, що зумовлює залежність системи соціального захисту від державного бюджету [2]. Правові аспекти фінансування соціального сектору висвітлено у роботі Бортник С. М. та Сєвїдової І. О., де виділено потребу у підвищенні прозорості та нормативного вдосконалення механізмів розподілу бюджетних коштів [3]. Харчук Ю. та Оніщук О. визначили значне зростання соціальних видатків та посилення фінансового навантаження на державний бюджет під час війни [4]. Подібні висновки прослідковуємо у роботі Шулик Ю. та Гонтар М., автори підкреслюють проблему неефективного розподілу фінансових ресурсів за умов кризових викликів [5]. Окремо слід відзначити роботу Станкуса Т., у якій розглянуто економічні аспекти фінансування соціальних послуг в Україні, з акцентом на ефективність бюджетного планування та використання фінансових ресурсів [6].

Дослідження Панченко А. О. присвячене розвитку недержавних постачальників соціальних послуг в умовах цифрових трансформацій, що свідчить про поступове розширення ролі недержавного сектору у соціальній сфері [7]. Жилбер Т., Рудик Н. Запропоновано моделювання фінансового забезпечення соціального добробуту. Акцент зроблено на оптимізації розподілу ресурсів та підвищенні ефективності соціальної політики [8].

Пріоритетну увагу у наукових дослідженнях приділено питанням обліку й аналізу соціальних видатків. Так, Дем'янишин В. та Костецький В. обґрунтовують необхідність модернізації та цифровізації облікових систем державного сектору [9]. Коваленко О. акцентує увагу на потребі деталізації аналітичного обліку соціальних витрат для підвищення ефективності управлінських рішень та забезпечення прозорості використання бюджетних коштів [10]. Податковий аспект фінансового забезпечення соціальної сфери частково розглядається у працях Івасечко У. та ін., де податкові надходження визначаються як важливе джерело формування фінансових ресурсів соціального

партнерства, однак цей напрям залишається недостатньо розвиненим у вітчизняних дослідженнях [11].

Зарубіжні наукові підходи характеризуються ширшим концептуальним баченням проблеми. Зокрема, Beresford P. та Slasberg C. обґрунтовують перехід до правозахисної моделі соціального забезпечення, у межах якої соціальні послуги розглядаються як гарантоване право громадян, а не лише як елемент бюджетної політики [12]. Peláez L. досліджує вплив цифрової трансформації на соціальне благополуччя, підкреслюючи роль цифрових технологій у підвищенні доступності та ефективності соціальних послуг [13]. Klenk T., Reiter R. розглядають соціальні послуги як критичну інфраструктуру держави добробуту, а також пояснюють роль фінансування соціальних послуг як «ядра» соціальної політики та їх залежність від управлінських і ресурсних механізмів [14]. Schmitt C., Lierse H., Obinger H. аналізують моделі фінансування соціального захисту в різних країнах світу й розкривають теоретичну основу для розуміння податково-бюджетного механізму фінансування соціальних послуг та його впливу на соціальну систему [15].

Таким чином, аналіз наукових джерел свідчить про наявність значного теоретико-методологічного доробку у сфері фінансового забезпечення соціальних послуг. Водночас існують розбіжності у підходах до визначення ролі держави, структури фінансування, рівня розвитку обліково-аналітичного забезпечення та значення податкових механізмів. Українські дослідження переважно орієнтовані на бюджетно-централізовану модель фінансування, тоді як зарубіжні автори акцентують увагу на правозахисному, цифровому та змішаному підходах до організації соціальних послуг.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених фінансуванню соціальних послуг, обліку бюджетних видатків та окремим аспектам податкового забезпечення соціальної сфери, низка важливих теоретичних і прикладних питань залишається недостатньо розробленою. Це зумовлює

необхідність їх подальшого дослідження в контексті сучасних трансформацій соціально-економічної системи України. По-перше, у наукових дослідженнях переважає розгляд фінансового забезпечення соціальних послуг переважно як складової бюджетної системи без належної інтеграції з обліково-аналітичним та податковим механізмами. Такий підхід пояснюється традиційною галузевою розмежованістю економічних, фінансових і облікових досліджень, що призводить до фрагментарності аналізу та ускладнює формування комплексної моделі фінансового забезпечення соціальних послуг. Водночас саме інтеграція цих елементів є критично важливою для забезпечення прозорості, адресності та ефективності використання бюджетних коштів. По-друге, недостатньо опрацьованими залишаються питання деталізації обліково-аналітичного забезпечення соціальних видатків. У більшості праць облік соціальних витрат розглядається на укрупненому рівні бюджетних програм, що не дозволяє отримати повну інформацію про структуру витрат за видами соціальних послуг, категоріями отримувачів та джерелами фінансування. Причиною цього є орієнтація чинної системи обліку на формальне бюджетне звітування, а не на управлінський аналіз. Це обмежує можливості оцінювання ефективності соціальних програм та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретичних і практичних засад фінансового забезпечення соціальних послуг в Україні з урахуванням обліково-аналітичного та податкового аспектів, а також визначення напрямів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів у соціальній сфері.

Для досягнення поставленої мети у дослідженні передбачено вирішення наступних завдань:

- узагальнити теоретичні підходи до фінансового забезпечення соціальних послуг та визначити їх сучасні особливості в Україні;
- проаналізувати нормативно-правові та організаційні засади формування фінансових ресурсів соціальної сфери;

– дослідити стан і тенденції фінансування соціальних послуг в умовах сучасних соціально-економічних викликів;

– оцінити особливості обліково-аналітичного забезпечення соціальних видатків та виявити його проблемні аспекти;

– обґрунтувати напрями удосконалення фінансового, обліково-аналітичного та податкового забезпечення соціальних послуг в Україні.

Отже, реалізація визначених завдань дозволить сформулювати комплексне бачення проблеми фінансового забезпечення соціальних послуг у поєднанні бюджетного, обліково-аналітичного та податкового аспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансове забезпечення системи надання соціальних послуг є важливою складовою функціонування соціальної сфери держави, особливо в умовах воєнного стану, економічної нестабільності та зростання соціальних потреб населення. Належний рівень фінансування виступає основою реалізації державної соціальної політики, забезпечення підтримки вразливих категорій населення, внутрішньо переміщених осіб, осіб, які постраждали внаслідок воєнних дій, а також підтримання належного рівня соціального захисту і якості життя населення.

Фактори, що визначають важливість проблеми фінансування соціальних послуг, мають як зовнішній, так і внутрішній характер. При цьому сьогодні особливої ваги набуває сукупність економічних викликів і бюджетних обмежень, з якими стикаються органи державної влади та законодавчого регулювання в Україні. Умови тривалих воєнних дій, що тривають понад одинадцять років, а з 2022 року набули форми повномасштабної війни, істотно трансформували соціальні потреби населення, різко підвищивши попит на соціальний захист і розширення спектра соціальних послуг, що, у свою чергу, посилило навантаження на систему їх фінансового забезпечення. Додаткової складності зазначеній проблематиці надають процеси децентралізації, які супроводжуються передачею значної частини повноважень щодо надання соціальних послуг на рівень органів місцевого самоврядування. За таких умов фінансова спроможність

територіальних громад виявляється нерівномірною, що об'єктивно ускладнює можливості оперативного та повноцінного реагування на зростаючі соціальні виклики. Йдеться, зокрема, про необхідність забезпечення внутрішньо переміщених осіб, ліквідації наслідків ворожих атак, відновлення житлової інфраструктури, промислових об'єктів та об'єктів критичної інфраструктури, що в комплексі формує підвищене навантаження на систему фінансового забезпечення соціальної сфери. Фінансове забезпечення як процес фінансування соціальних послуг розглядається як система економічних відносин, а також форми методів залучення, розподілу та використання фінансових ресурсів, спрямованих на організацію та надання соціальних послуг населенню.

У науковому дискурсі категорія «соціальна послуга» трактується по-різному. Зокрема, Beresford P., Slasberg C. визначають соціальні послуги як «систему підтримки, що базується на правах людини, спрямовану на забезпечення гідного життя та участі в суспільстві для всіх громадян, особливо вразливих груп» [12]. У такому підході соціальні послуги розглядаються як інструмент реалізації соціальних прав та забезпечення соціальної справедливості. В умов сучасних трансформацій, зумовлених цифровізацією суспільно-економічних процесів, Peláez L. розглядає соціальні послуги як «інструмент соціальної інтеграції та цифрової інклюзії, що сприяє розвитку благополуччя в умовах цифрової трансформації суспільства» [13]. З економічної точки зору та в аспекті фінансового забезпечення, Станкус Т. трактує соціальні послуги як «комплекс дій, які мають економічно обґрунтовану вартість, визначену через тариф, що включає плановані витрати на їх надання» [6]. У свою чергу, Панченко А.О. розглядає соціальні послуги як систему заходів, спрямованих на задоволення соціальних потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, з метою їх соціальної адаптації, інтеграції та забезпечення гідного рівня життя [7].

Таким чином, залежно від обраного наукового підходу та напряму дослідження, вчені по-різному інтерпретують зміст поняття «соціальні послуги», розширюючи його змістовне наповнення та деталізуючи окремі його аспекти,

зокрема соціальний, економічний, управлінський і цифровий виміри. Така багатовимірність трактувань свідчить про складність і міждисциплінарний характер досліджуваної категорії, що, у свою чергу, потребує її уніфікованого нормативного закріплення.

На нашу думку, при формуванні дефініції доцільно виходити насамперед із законодавчо визначеного підходу. Відповідно до Закону України «Про соціальні послуги», соціальні послуги визначаються як «дії, спрямовані на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які в них перебувають» [16]. Саме таке нормативне трактування створює єдину методологічну основу для подальшого аналізу фінансового забезпечення, обліково-аналітичних механізмів та податкових аспектів у сфері надання соціальних послуг.

Фінансування соціальних послуг сьогодні слід розглядати як цілісний системний механізм. Національним інститутом стратегічних досліджень запропоновано сучасну модель фінансування безпосереднього надання соціальних послуг, яка ґрунтується на принципі цільового спрямування бюджетних коштів замість традиційного утримання соціальних установ. У межах цього підходу вартість соціальних послуг визначається на основі державних стандартів та фактичних потреб їх отримувачів, що дозволяє більш точно орієнтувати фінансові ресурси на досягнення соціального результату. Водночас, на сучасному етапі впровадження зазначеної моделі в Україні має переважно експериментальний характер. Наразі реалізація нового підходу здійснюється переважно через пілотні проекти, окремі громадські ініціативи та механізми міжнародної технічної допомоги.

Повноцінне функціонування нової моделі фінансування соціальних послуг стримується низкою проблемних чинників, серед яких доцільно виділити недостатній рівень підготовленості органів місцевого самоврядування до застосування нових фінансових механізмів, відсутність уніфікованих методик розрахунку вартості соціальних послуг, а також обмеженість фінансових

ресурсів територіальних громад, що ускладнює її системне впровадження.

Нормативно-правове регулювання механізмів фінансового забезпечення соціальних послуг в Україні здійснюється на основі розгалуженої системи законодавчих та підзаконних актів, які формують правове підґрунтя для організації обліку, планування, розподілу та контролю використання фінансових ресурсів у цій сфері (табл. 1).

Таблиця 1

Нормативно-правове забезпечення фінансування соціальних послуг в Україні:
обліково-аналітичний та податковий вимір

Нормативно-правовий акт	Узагальнені положення щодо фінансового забезпечення соціальних послуг	Обліково-аналітичний вплив	Податковий аспект
Закон України «Про соціальні послуги» (2019 р.)	Визначає правові засади надання соціальних послуг та джерела їх фінансування, включаючи державний і місцеві бюджети	Формує інформаційну основу для обліку витрат на соціальні послуги та оцінки їх ефективності	Опосередковано пов'язаний із використанням податкових надходжень як основного джерела фінансування.
Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»	Встановлює соціальні нормативи та стандарти, що використовуються при плануванні обсягів фінансування соціальних послуг.	Служить базою для аналітичного планування витрат і оцінки ефективності бюджетних програм.	Впливає на формування податково-бюджетної політики через визначення обсягів гарантованих соціальних витрат.
Постанова КМУ № 587 від 01.06.2020р.	Запроваджує механізм фінансування надавачів соціальних послуг за принципом «гроші за послугу».	Вимагає деталізованого обліку фактично наданих послуг та їх вартості, підсилює контрольні функції.	Стимулює ефективне використання бюджетних (податкових) ресурсів через результативне фінансування.
Державна стратегія регіонального розвитку 2021-2027рр.	Орієнтує розвиток соціальної інфраструктури та диверсифікацію джерел фінансування на рівні громад	Підсилює аналітичний підхід до оцінки фінансової спроможності територій.	Передбачає розширення фінансової бази громад, зокрема за рахунок місцевих податків і зборів.

Джерело: розробка автора на основі нормативних документів.

Проаналізовані нормативно-правові акти формують цілісне правове підґрунтя фінансового забезпечення соціальних послуг в Україні та визначають ключові засади функціонування відповідної системи. Ці документи визначають механізми формування, розподілу та використання фінансових ресурсів; у них чітко врегульовано права й обов'язки суб'єктів, які надають та отримують відповідні соціальні послуги. Водночас їх узгоджена дія створює передумови для забезпечення прозорості бюджетного процесу, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та вдосконалення обліково-аналітичного супроводу у сфері соціальних послуг.

Фінансове забезпечення соціальних послуг в Україні є багатокomпонентною системою, що формується за рахунок різних джерел фінансових ресурсів, кожне з яких виконує специфічну роль у забезпеченні стабільності соціальної сфери. Домінуючим джерелом виступають податкові надходження до державного та місцевих бюджетів, які формують фінансову основу реалізації соціальних гарантій і забезпечують надання базових соціальних послуг, насамперед для вразливих категорій населення. Важливе місце займають соціальні фонди, діяльність яких передбачає цільове спрямування коштів на фінансування визначених напрямів соціального забезпечення, що потребує належного обліково-аналітичного супроводу та контролю за ефективністю їх використання. Додатковим джерелом виступають міжнародні та недержавні організації, які реалізують соціальні проекти на засадах грантового фінансування, солідарності та партнерства.

На основі аналізу чинної законодавчої бази доцільно узагальнити основні механізми фінансування соціальних послуг в Україні, які відображаються в обліково-аналітичній системі публічних фінансів та безпосередньо пов'язані з податковим забезпеченням бюджетних ресурсів (рис. 1).

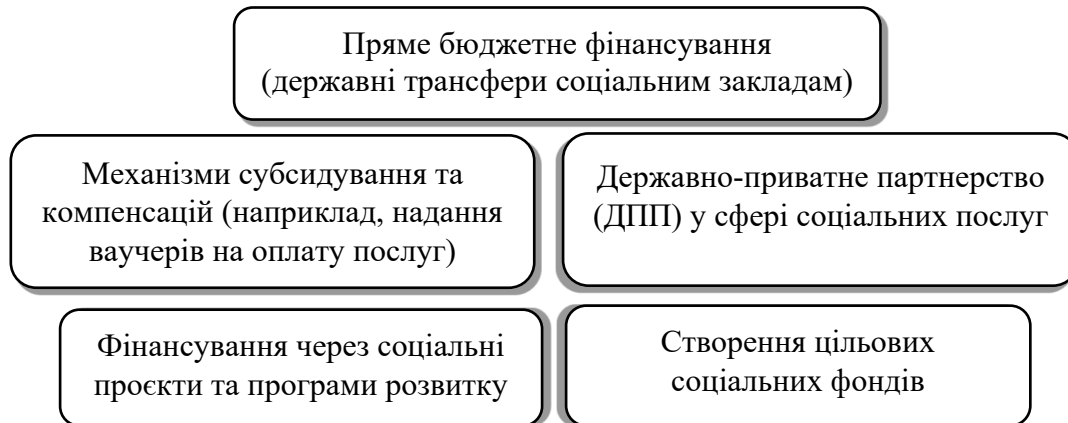

Рис. 1. Фінансові механізми забезпечення соціальних послуг

Джерело: Сформовано автором на основі законодавчої бази

По-перше, базовим механізмом виступає бюджетне фінансування, що реалізується через державні та місцеві програми соціального захисту населення. Його фінансова основа формується за рахунок податкових надходжень, які акумулюються у бюджетній системі, а в обліково-аналітичному вимірі відображається через систему бюджетного обліку, планування та контролю соціальних видатків. По-друге, важливого значення набуває механізм закупівлі соціальних послуг за бюджетні кошти, який передбачає залучення як державних, так і недержавних надавачів послуг на конкурентних засадах. У цьому випадку обліково-аналітичне забезпечення відіграє ключову роль у фіксації обсягів наданих послуг, оцінці їх вартості та контролі ефективності використання публічних коштів. По-третє, застосовується механізм співфінансування, що базується на принципі платоспроможності отримувачів соціальних послуг, коли частина витрат покривається за рахунок особистих коштів громадян або їхніх сімей. Це потребує належного бухгалтерського відображення операцій та аналітичного контролю структури фінансування послуг. Враховуючи особливості реформування системи соціального захисту в Україні, актуальним залишається впровадження сучасної моделі фінансування соціальних послуг, яка поєднує державні фінансові ресурси з потенціалом громадського сектору та приватного бізнесу, що дозволяє забезпечити більш гнучке та результативне використання ресурсів у соціальній сфері.

Узагальнюючи традиційні наукові підходи та сучасні вимоги щодо адресності, ефективності та орієнтації на соціальний результат, поняття «фінансове забезпечення надання соціальних послуг» доцільно розглядати як сукупність економічних механізмів, джерел і процедур формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, що забезпечуються, зокрема, за рахунок податкових надходжень до бюджетів різних рівнів. Реалізація зазначених процесів потребує належного обліково-аналітичного забезпечення, яке охоплює відображення фінансових потоків, контроль за їх цільовим використанням та оцінку ефективності витрачання бюджетних коштів, спрямованих на надання соціальних послуг. Такий підхід орієнтований на забезпечення доступності, якості та сталого розвитку соціальних послуг відповідно до реальних потреб населення, а також на досягнення максимальної результативності використання фінансових ресурсів у соціальній сфері.

В останні роки бюджетні асигнування на соціальний сектор збільшилися, особливо на підтримку вразливих груп, таких як люди з інвалідністю, люди похилого віку, сироти та внутрішньо переміщені особи. Водночас, ключовими викликами залишаються ефективно та цілеспрямоване використання наданих коштів та їх узгодження з реальними потребами тих, хто отримує послуги (рис2).

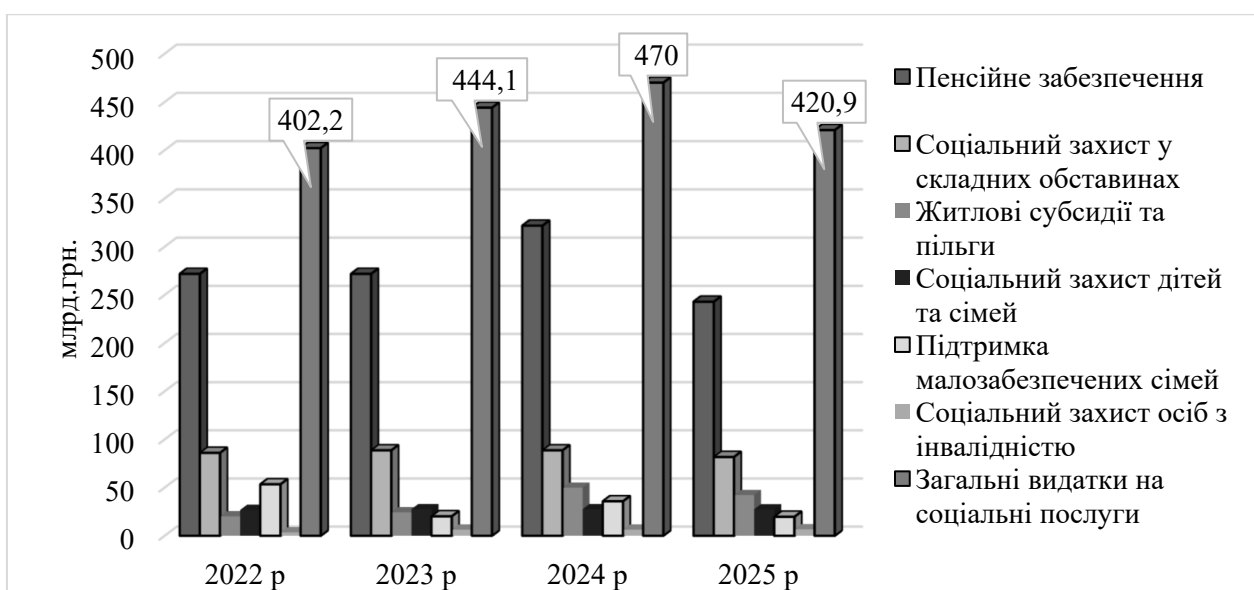

Рис. 2. Аналіз фінансового забезпечення соціальних послуг в Україні за 2022-2025 роки

Джерело: Складено автором на основі аналізу [17]

Проведений аналіз динаміки видатків на соціальні послуги в Україні за 2022-2025 роки свідчить про хвилеподібний характер їх зміни. Загальний обсяг соціальних видатків зріс з 402,2 млрд грн у 2022 році до 470,0 млрд грн у 2024 році, після чого у 2025 році зменшився до 420,9 млрд грн, що може свідчити про коригування бюджетної політики та оптимізацію соціальних програм, враховуючи численні наслідки війни.

Найбільш вагому частку у структурі соціальних видатків традиційно займає пенсійне забезпечення, яке у 2024 році досягло максимального значення 321,8 млрд грн, однак у 2025 році знизилося до 243,0 млрд грн. Така динаміка пов'язана із перерозподілом бюджетних пріоритетів у межах соціальної сфери. Видатки на житлові субсидії демонстрували зростання у 2024 році (49,9 млрд грн) порівняно з 2022-2023 роками, проте у 2025 році також скоротилися до 42,3 млрд грн. Така ситуація відображає рішення держави про зміну підходів до адресності соціальної підтримки та уточнення критеріїв отримувачів. Водночас, фінансування соціального захисту населення у складних життєвих обставинах загалом залишалось відносно стабільним протягом 2023-2025 років (близько 27 млрд грн), що свідчить про збереження базового рівня гарантій у цій сфері. Показник підтримки малозабезпечених сімей та окремих категорій громадян характеризується більшою волатильністю: після різкого зниження у 2023 році (20,2 млрд грн) відбулося зростання у 2024 році (35,8 млрд грн) та подальше скорочення у 2025 році (19,7 млрд грн). Окремо слід відзначити коливання у фінансуванні соціальних послуг (у вузькому розумінні), яке залишалось відносно стабільним у межах 26,8-27,6 млрд грн у 2022-2024 роках із незначним зниженням до 27,4 млрд грн у 2025 році. Це свідчить про інституційну стабільність даного сегмента соціальної політики.

Зростання обсягів фінансування соціальних послуг та розширення кількості бюджетних програм у 2022-2025 роках актуалізують питання удосконалення

облікового забезпечення соціальних видатків. Насамперед це стосується організації аналітичного обліку за кожною бюджетною програмою, оскільки значна частина фінансових ресурсів спрямовується через різні механізми соціальної підтримки: пенсійне забезпечення, житлові субсидії, допомогу малозабезпеченим сім'ям, підтримку осіб з інвалідністю та фінансування безпосередньо соціальних послуг.

Однією з ключових проблем сучасної системи обліку соціальних видатків в Україні залишається недостатній рівень деталізації аналітичного обліку бюджетних програм, що особливо загострилося в умовах воєнного стану та стрімкого збільшення кількості отримувачів соціальної підтримки. На практиці це проявляється у тому, що видатки на соціальне обслуговування осіб похилого віку, підтримку внутрішньо переміщених осіб, надання послуг денного догляду, соціальної адаптації чи натуральної допомоги часто відображаються в межах одного коду програмної класифікації видатків та кредитування бюджету. До прикладу, у структурі місцевих бюджетів значна частина видатків здійснюється через програму «Надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах», у межах якої одночасно фінансуються різні категорії отримувачів та різні види соціальних послуг. Такий підхід ускладнює можливість визначення фактичної собівартості окремої послуги, оскільки витрати на оплату праці соціальних працівників, комунальні послуги, транспортні витрати, медикаменти чи адміністративне забезпечення акумулюються у зведеному вигляді.

Проблема недостатньої аналітичності особливо помітна на рівні територіальних громад. Середні видатки на одного отримувача соціальних послуг у різних регіонах в останні роки відрізняються у 2-3 рази. Зокрема, у громадах, в якій частка внутрішньо переміщених осіб вища, значно зросли витрати на соціальне обслуговування та підтримку населення. Проте через відсутність деталізованого аналітичного обліку органи місцевого

самоврядування часто не мають змоги визначити, яка саме послуга є найбільш витратною та наскільки ефективно використовуються бюджетні ресурси.

Окремою практичною проблемою є відсутність єдиної методики калькулювання вартості соціальних послуг. Так, при визначенні вартості послуги догляду вдома одні громади включають до собівартості лише прямі витрати на оплату праці соціальних працівників, тоді як інші – додатково враховують витрати на транспорт, адміністративний персонал, амортизацію обладнання та комунальні послуги. Як результат – вартість аналогічної соціальної послуги може суттєво різнитися навіть між сусідніми територіальними громадами. Це, у свою чергу, ускладнює формування єдиних підходів до фінансування та оцінки ефективності соціальних програм.

З метою підвищення ефективності фінансового забезпечення соціальних послуг та удосконалення системи їх обліково-аналітичного супроводу доцільним є впровадження комплексу практичних заходів як на державному, так і на місцевому рівнях. Першочергово, на нашу думку, потребує перегляду чинна система аналітичного обліку соціальних видатків у межах бюджетних програм. Вважаємо за доцільне запровадити на рівні конкретних рекомендацій деталізовані аналітичні рахунки обліку першого порядку, які акумулюватимуть інформації не лише за кодами програмної класифікації, а й за конкретними видами соціальних послуг, категоріями отримувачів та джерелами фінансування. Це дозволить органам місцевого самоврядування та розпорядникам бюджетних коштів отримувати більш точну інформацію щодо фактичної вартості кожної соціальної послуги та здійснювати об'єктивну оцінку ефективності використання фінансових ресурсів.

Враховуючи чинну систему (план) рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, можна організувати наступну деталізацію шляхом відкриття додаткових аналітичних рахунків до субрахунків класу 8 «Витрати» та класу 5 «Доходи і фінансовий результат». Для обліку витрат на надання соціальних послуг, на нашу думку, краще деталізувати субрахунки

8013 «Матеріальні витрати» та 8011 «Витрати на оплату праці» за окремими напрямками соціального забезпечення (табл. 2). Наведена деталізація дозволить формувати фактичну собівартість окремих соціальних послуг та здійснювати порівняльний аналіз витрат між територіальними громадами.

Відповідно, відкриття запропонованих окремих аналітичних рахунків для обліку різних видів соціальних трансфертів до субрахунку 8511 «Витрати за необхідними операціями» забезпечить можливість оперативного визначення питомої ваги кожного напрямку соціального фінансування у структурі бюджетних видатків та проведення аналізу ефективності використання коштів.

Таблиця 2

Пропозиції щодо деталізації аналітичного обліку фінансового забезпечення соціальних послуг

Синтетичний рахунок	Пропонована аналітика	Призначення для обліку соціальних послуг
8011 «Витрати на оплату праці»	8011/1 – догляд вдома; 8011/2 – підтримка ВПО; 8011/3 – соціальна адаптація осіб з інвалідністю	Деталізація витрат на оплату праці за видами соціальних послуг та категоріями отримувачів
8013 «Матеріальні витрати»	8013/1 – медикаменти; 8013/2 – харчування; 8013/3 – транспортні витрати мобільних бригад	Формування фактичної собівартості соціальних послуг
8511 «Витрати за необхідними операціями»	8511/1 – житлові субсидії; 8511/2 – допомога ВПО; 8511/3 – підтримка малозабезпечених сімей	Аналітичний облік соціальних трансфертів та адресної допомоги
6211 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	6211/1 – комунальні установи; 6211/2 – громадські організації; 6211/3 – приватні надавачі послуг	Контроль розрахунків із суб'єктами надання соціальних послуг
5411 «Цільове фінансування»	5411/1 – гранти ЄС; 5411/2 – міжнародна гуманітарна допомога; 5411/3 – благодійне фінансування	Відокремлений облік міжнародної та грантової підтримки соціальної сфери

Джерело: розробка автора

А для забезпечення якісного контролю за рухом бюджетних коштів залежно від форми власності надавача соціальної послуги та джерела фінансування, вважаємо за доцільне, деталізувати відповідними аналітичними рахунками субрахунок 6211 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». Особливої деталізації також потребує облік міжнародної технічної допомоги та грантових ресурсів, частка яких суттєво зросла в умовах воєнного стану. Для цього доцільним є відкриття аналітичних рахунків до субрахунку 5411 «Цільове фінансування розпорядників бюджетних коштів».

Запровадження наведеної аналітичної системи обліку дозволить не лише підвищити прозорість використання коштів, а й забезпечить можливість формування управлінської звітності щодо фактичної вартості соціальних послуг, структури витрат та результативності бюджетних програм. Це створить інформаційну основу для проведення внутрішнього аудиту, фінансового моніторингу та оцінки ефективності соціальних видатків у розрізі окремих територіальних громад і категорій отримувачів соціальної підтримки.

Висновки. Таким чином, фінансове забезпечення соціальних послуг в Україні є визначальним елементом реалізації державної соціальної політики та потребує подальшого вдосконалення в умовах зростання соціальних викликів, спричинених війною та економічною нестабільністю. Незважаючи на збільшення обсягів соціальних видатків у 2022-2025 роках, ефективність використання бюджетних ресурсів залишається недостатньою, що зумовлено недосконалістю механізмів управління, обліку та контролю. Позаяк стабільність функціонування системи соціальних послуг безпосередньо залежить не лише від обсягів бюджетного фінансування, але й від рівня організації обліково-аналітичного забезпечення, ефективності контролю за використанням коштів та результативності податкового механізму формування фінансових ресурсів.

В результаті аналізу наукових підходів до трактування поняття «соціальні послуги» виявлено їх міждисциплінарний характер, що охоплює соціальний,

економічний, управлінський і, навіть, цифровий аспекти. Через це, обґрунтовано доцільність використання законодавчого підходу до визначення даної категорії.

Чинна система аналітичного обліку не забезпечує достатнього рівня деталізації інформації щодо фактичної собівартості окремих соціальних послуг, структури витрат та ефективності використання бюджетних ресурсів. З метою удосконалення обліково-аналітичного забезпечення фінансування соціальних послуг запропоновано деталізацію аналітичного обліку шляхом відкриття додаткових аналітичних рахунків до субрахунків класу 8 «Витрати» та класу 5 «Доходи і фінансовий результат» Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Запропонована система аналітичних рахунків дозволяє здійснювати облік витрат за видами соціальних послуг, категоріями отримувачів, джерелами фінансування та формами надання соціальної підтримки. Її впровадження сприятиме підвищенню прозорості використання бюджетних ресурсів, забезпечить можливість формування достовірної управлінської звітності та створить інформаційну основу для оцінки ефективності соціальних програм.

Отже, підвищення ефективності фінансового забезпечення соціальних послуг в Україні повинно ґрунтуватися на комплексному вдосконаленні механізмів фінансування, обліково-аналітичного супроводу та податкового регулювання, що дозволить забезпечити прозорість використання бюджетних коштів, підвищити адресність соціальної підтримки та створити передумови для сталого розвитку системи соціального захисту населення в умовах сучасних соціально-економічних викликів.

Список використаних джерел

1. Коваль Г. Система надання соціальних послуг в Україні: сучасний стан. *Humanitas*. 2022. №3(3). С. 85-91. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2022.3.12>
2. Мельник В. М., Чуркіна І. Є., Ломачинська І. А. Особливості державного фінансування соціальної сфери в Україні. *Ринкова економіка:*

сучасна теорія і практика управління. 2022. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.1\(50\).274720](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.1(50).274720)

3. Бортник С. М., Сєвідова І. О. Забезпечення організаційно-правових умов фінансування соціальної сфери України. *Право і безпека*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.3.01>

4. Харчук Ю., Оніщук О. Бюджетне фінансування системи соціального захисту в Україні в умовах воєнного стану. *Наукові записки НУ «Острозька академія»*. 2024. №35(63). С. 54-59. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-35\(63\)-54-59](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-35(63)-54-59)

5. Шулик Ю., Гонтар М. Фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в умовах воєнного стану. *Наукові записки НУ «Острозька академія»*. 2024. №35(63). С. 60-69. DOI: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-35\(63\)-60-69](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-35(63)-60-69)

6. Станкус Т. Економічні аспекти фінансування соціальних послуг в Україні. *Бюджетна бухгалтерія*. 2024. № 19. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2024/may/issue-19/article-128974.htm>

7. Панченко А.О. Недержавні соціальні послуги в Україні: вплив цифрових трансформацій, проблеми та перспективи. *Центральноукраїнський вісник права та публічного управління*. 2024. № 4. С. 88-95. DOI 10.32782/cuj-2024-4-8.

8. Дем'янишин В., Костецький В. Модернізація обліку фінансових ресурсів у державному секторі. *Світ фінансів*. 2022. №4. С. 22-30. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2022.04.022>

9. Коваленко О. Обліково-аналітичне забезпечення управління соціальними видатками. *Науковий вісник економіки*. 2023. №2. С. 45-52.

10. Івасечко У. та ін. Фінансові ресурси підприємств як важелі соціального партнерства: облік та оподаткування. *Вісник економіки*. 2022. №4. С. 187-210. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2021.04.187>

11. Жилбер Т., Рудик Н. Моделювання фінансового забезпечення соціального добробуту. *Економічні горизонти*. 2023. №4(26). С. 150-160. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.4\(26\).2023.291783](https://doi.org/10.31499/2616-5236.4(26).2023.291783)

12. Beresford P., Slasberg C. The Future of Social Care: From Problem to Rights-Based Sustainable Solution. London : Policy Press, 2023. 230 p. URL: <https://www.e-elgar.com/shop/gbp/the-future-of-social-care-9781803923000.html>

13. López Peláez, A., Suh, S.-M., & Zelenev, S. (Eds.). (2023). *Digital transformation and social well-being: Promoting an inclusive society*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003312208>

14. Klenk T., Reiter R. Social services as critical infrastructure – conceptualising and studying the operational core of the social investment state // *European Journal of Social Security*. 2023. Vol. 25(2). P. 115-138. DOI: <https://doi.org/10.1177/13882627231175566>

15. Schmitt C., Lierse H., Obinger H. Funding social protection: Mapping and explaining welfare state financing in a global perspective // *Journal of European Social Policy*. 2020. Vol. 30(2). P. 1-18. DOI: <https://doi.org/10.1177/1468018120906671>

16. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII (із змінами від 26.03.2025 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 45. Ст. 195. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

17. Мінфін: У 2025 році на соцвиплати спрямовано понад 400 млрд гривень. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL : https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_u_2025_rotsi_na_sotsviplati_spryamovano_ponad_400_mlrd_griven-5542.